

MANIFEST
Harry de Vroome

MAAK HET LANDSCHAP STUREND

Het Drentse Landschap

MAAK HET LANDSCHAP STUREND

Het landschap is een verhaal, vond Harry de Vroome. Een landschap kun je lezen en je kunt ernaar luisteren en het beleven. Het verhaal weerspiegelt de omgang van mensen met hun leefomgeving. Dat verhaal is nooit af. Het landschap is in ontwikkeling, zoals het altijd in ontwikkeling is geweest.

LIEFDE

Liefde voor het landschap, daar begon het mee voor Harry de Vroome. Liefde zorgt voor kennis en inzicht, niet de kille analyse. Door die liefde heeft hij zich zijn leven lang laten leiden op zoek naar het verhaal van het landschap.

Hoe meer hij onderweg te weten kwam, des te meer hij beseftte hoe weinig hij eigenlijk wist. Een ander zou die wetenschap wellicht onzeker maken. Bij Harry de Vroome versterkte het zijn liefdevolle benadering van het landschap. Hij koesterde de kracht van de natuur. Wie zich realiseert dat de natuur altijd groter en sterker is, zal de anderen steeds een stap voor zijn. Daar heeft hij altijd naar geleefd.

LEESBAAR

Harry de Vroome vond dat het verhaal van het landschap leesbaar moest blijven. Tegenwoordig hebben we het dan graag over het voortbouwen op de biografie van het landschap, dat wil zeggen het landschap zoals dat door onze voorouders stap voor stap is gemaakt. De identiteit van elke regio is een groot goed.

VORMGEVING

Dat een flink deel van de natuur in het landschap van Drenthe de naoorlogse aanslagen kon overleven – met het Drentse Aa-gebied als hoogtepunt – hebben we voor een niet onbelangrijk deel aan Harry de Vroome te danken. Behoud was echter nooit zijn eerste doel, hij wilde op de eerste plaats zo zorgvuldig mogelijk voor het landschap zorgen. Bestaande natuur en nieuwe elementen bracht hij samen in een vernieuwde landschapsstructuur. Het was zijn bijdrage aan de vormgeving en schoonheid van het landschap. De landschappen van Harry de Vroome lijken er altijd al te zijn geweest. De creativiteit die daarvoor nodig is, maakte hem tot een landschapsarchitect in de ware betekenis van het woord.

OPTIMISME

Vaak maakte Harry de Vroome zijn plannen met tranen in de ogen. Hij treurde om al het moois dat verloren ging in de ontginningen en ruilverkavelingen, die naoorlogs Nederland noodzakelijk achtte. Tegelijk hield hij zichzelf en anderen voor dat onze historische cultuurlandschappen je leren dat je desondanks optimist mag zijn. De stempel die de mens in het verleden op de natuur heeft gedrukt, heeft ons immers ook de schoonheid in het landschap van nu gebracht.

Volgens Harry de Vroome ben je als mens onderdeel van de natuur. Die betrokkenheid geeft je de verantwoordelijkheid om natuur en landschap te helpen vormgeven. Met zijn vakmanschap en vasthoudendheid heeft hij ons laten zien hoe je mooie natuurrijke landschappen kunt maken.

HERKENBAAR

Harry de Vroome vergeleek zich wel eens met de middeleeuwse schilders die hun werk ook niet signeerden. Wie er oog voor heeft is, herkent zijn stijl meteen.

In zijn ontwerpen was hij als een schilder die 'en plein air' werkt om het tafereel goed in zich te kunnen opnemen. Hij liep door het landschap, tekende met potlood op een stafkaart, liep nog eens een eindje terug om het van de andere kant te zien. Af en toe keek hij door zijn oogharen om te zien hoe het zou worden.

PALET

Als landschapsarchitect beschikte Harry de Vroome over een breed palet. Hij tekende wegen, water, beplantingen en stukjes nieuwe natuur om de biografie van het landschap zichtbaar te houden. Hij zorgde voor doorzichten en uitzichten. Er kwam een knikje in de weg. Juist op die plek, dan leek het of die weg er altijd al had gelegen. Zijn ingrepen zorgen ervoor dat we samenhangen kunnen ervaren die door de eeuwen heen zijn gegroeid. Ook in de toekomst blijven ze relevant voor de ontwikkeling van het landschap.

OVERGANGEN

Het handelsmerk van Harry de Vroome in de wederopbouwjaren – toen zelfs de Drentse dorpen moesten groeien – is zijn aandacht voor het ontwerpen van nieuwe overgangen van dorp naar landschap. Hij versterkte en vernieuwde de karakteristieke beplantingen van es, beekdal en veld rond het dorp. Dat deed hij met zoveel vakmanschap dat zijn Drentse dorpen nog steeds in het groen liggen en dat je dorp en omringend landschap als eenheid ervaart. Hij liet oude landschapselementen aansluiten op nieuwe brinken en boomweides langs de dorpsranden en de wegen naar de dorpskernen. Zijn nieuwe beplantingen werden de groene randen van nieuwbouwwijken en bedrijventerreinen die zo onderdeel gingen uitmaken van een landschap waarin het oude en het nieuwe één geheel werden.

SCHAALNIVEAUS

Harry de Vroome heeft laten zien dat je oog moet hebben voor de verschillende schaalniveaus waarop je samenhangen en verschillen in het landschap kunt versterken. Die kennis is essentieel om de verscheidenheid aan landschapstypen herkenbaar te houden. Zijn ontwerpen voor het Drentse esdorpenlandschap zijn anders dan die voor het Groninger wierdenlandschap of een landschap in Friesland of Overijssel.

In bijvoorbeeld een esdorpenlandschap bouwde hij op een lager schaalniveau voort op karakteristieke eenheden als de dorpen, essen, beekdalen en veldgronden. Vervolgens gaf hij op lokaal schaalniveau met bomen en gras vorm aan de dagelijkse leefomgeving van mensen. Elke weg was voor hem een belevingsroute met geborgenheid en weidsheid, beslotenheid en doorzichten. 'Wat is het aardig hier,' was het grootste compliment dat je hem kon geven.

RELEVANT

Op alle schaalniveaus zullen historisch gegroeide verschillen altijd relevant blijven. Hoe ga je bijvoorbeeld in een landschap om met een actueel thema als biodiversiteit? De biodiversiteit in Drenthe is anders dan in Noord-Brabant. Vervolgens zul je op een volgend schaalniveau in een beekdal anders met de biodiversiteit omgaan dan op de es of langs een dorpsrand.

Ook hier kun je met goede plannen zorgen voor verdieping en ordening in de biografie van het landschap.

SAMENWERKING

Omgaan met het landschap is omgaan met mensen. Harry de Vroome was altijd buiten en praatte onderweg veel en graag over het landschap. Altijd wilde hij meteen weten hoe het vroeger geweest was. Steeds was hij op zoek naar begrip en medewerking voor zijn plannen voor morgen, bondgenoten zoekend onder collega's, bestuurders en wetenschappers. Vaak ook tegen de stroom in, strijdend tegen onwetendheid, kortzichtigheid en onverschilligheid.

TOEKOMST

De ontwerpen van Harry de Vroome waren afgestemd op de nieuwe behoeften van toen. Nieuwe ruimtelijke opgaven zorgen ervoor dat wij ons ook moeten bezinnen op onze leefomgeving als een levend historisch gegroeid geheel. Harry de Vroome heeft laten zien hoe je de toegankelijkheid en beleving van het landschap kunt versterken en daarmee de band van mensen met hun landschap kunt verdiepen. Zijn benadering van natuur en landschap kan ons inspireren om het veranderende grondgebruik ook in de komende decennia in onze leefomgeving te passen. Liefde voor het landschap blijft ook in de toekomst de basis voor een mooi landschap.

'Maak bodem en water sturend' hoor je tegenwoordig overal bij nieuwe ruimtelijke opgaven. Harry de Vroome heeft laten zien dat we veel méér kunnen dan dat. Vandaar deze oproep om creatiever te zijn en de opgaven allesomvattender op te pakken. Maak het landschap sturend!

Harry de Vroome (1921-2001) heeft grote invloed gehad op het naoorlogse Nederlandse landschap. Vanaf 1948 werkte hij als landschapsarchitect bij Staatsbosbeheer. De vele landschapsplannen van zijn hand zijn tegenwoordig beeldbepalend in grote delen van Friesland, Groningen, Overijssel en vooral Drenthe. Ook was hij betrokken bij tal van natuur- en landschapsprojecten, zoals de totstandkoming van wat later het Nationaal Park Drentsche Aa werd. In 1976 kreeg Harry de Vroome de Culturele Prijs van Drenthe als waardering voor wat hij voor het Drentse landschap heeft gedaan.

In een tijd van grote maatschappelijke en landschappelijke veranderingen leverde Harry de Vroome een belangrijke bijdrage aan de vormgeving van Nederland. Nog steeds kan zijn eigenzinnige benadering van natuur en landschap ons inspireren bij de ruimtelijke transitie waar we nu voor staan.

De Werkgroep Harry de Vroome wil het gedachtegoed van deze richtinggevende landschapsarchitect levend houden. Eens per twee jaar wordt de Harry de Vroome-penning uitgereikt aan de makers van inspirerende projecten voor de ontwikkeling van het landschap in Drenthe. Ook organiseert de werkgroep presentaties, excursies en ateliers om te onderzoeken welke bijdrage zijn benadering aan onze huidige opgaven kan leveren.

MAAK HET LANDSCHAP STUREND

Dit manifest werd in december 2023 op verzoek van Werkgroep Harry de Vroome geschreven door Henk van Blerck en Bertus Boivin. De foto van Harry de Vroome maakte Harry Cock rond 1995.

